

Dotkněte se Bulharska!

Vážení čtenáři, pokračujeme s naší rubrikou Dotkněte se Bulharska, která souvisí s myšlenkou, že ať jsme kdekoli na světě, Bulharsko navždy zůstává v našem srdci, neboť je to nejkrásnější místo na Zemi. Zároveň je však tento sloupek určen také našim českým přátelům. Fakta ukazují, že pokud navštívili naši zemi alespoň jedenkrát, zamilovali si ji a vracejí se znovu a znovu. Pro většinu z nich je Bulharsko především černomořské pobřeží s jeho rozsáhlými písčnými plážemi a výtečnou kuchyní s vůní aromatické čubrice. My ovšem víme, že naše země není pouze moře. Ona uchvacuje i nás samotné svými „veselými

údolími“ a „obřími horami“, kulturními a historickými památkami, jakými se mohou pochlubit jen málokteré evropské země. Jakýmkoliv směrem se podíváte, odhalíte čarokrásná místa, která si zaslouží být viděna, a místní kuchyně navíc obohatí vaše prožitky novými chutěmi a vůněmi.

Jak jsme již psali, Bulharsko je rozděleno do 6 regionů: Severozápadní, Severní centrální, Severovýchodní, Jihovýchodní, Jižní centrální a Jihozápadní.

Každá z oblastí je svým způsobem specifická a unikátní.

Sokolský klášter – ikona Matky Boží koná zázraky

Vážení milovníci cestování, tentokrát míříme do Středního severního regionu Bulharska, ve kterém je uchováno nejedno ohnisko bulharského ducha. Nemůžeme zde opomenout unikátní Sokolský klášter Nanebevzetí Panny Marie, nazývaný též Gabrovský, který se nachází v blízkosti Sokolí jeskyně, 12 km jižně od města Gabrovo a 3 km jihozápadně od Regionálního etnografického skanzenu Etara. Nachází se na severních svazích pohoří Stara Planina, na horním toku řeky Jantra.

Unikátní Sokolský klášter Nanebevzetí Panny Marie, nazývaný též Gabrovský, který se nachází na severních svazích pohoří Stara Planina, na horním toku řeky Jantra

Počátky

V roce 1832 do těchto míst přišli z Trojanského kláštera jeromonach⁽¹⁾ Agapius a archimandrita⁽²⁾ Josef, kteří se usadili v oblasti zvané Sokola na skalní terase u Sokolské jeskyně. Později se Josef zapsal do povědomí lidí jako děda Josef Sokolski. Nejdříve si udělali celou ze dřeva, poté vysekali do skály výklenek, protože místo před jeskyní bylo úzké, a začali stavět malý kostelík, který byl dokončen v lednu 1833.

Osmanská vláda tehdy jen nerada vydávala povolení ke stavbě kostelů, bylo nutné nejprve dokázat, že na daném místě stával starý kostel nebo klášter, který byl z různých důvodů zničený.

Aby získal povolení od tureckých úřadů ke stavbě kostela, použil děda Josef Sokolski svou chytrost: zapálil mohutný oheň a opálil stěny jeskyně. Vlevo od jejího vchodu umístil do výklenku hrubě vytesanou kamennou ikonu sv. Boho-

rodičky. Tím se mu podařilo přesvědčit místní tureckou správu, že na stejném místě byl dříve klášter, který shořel.

Za vznik chrámu a celého kláštera vděčíme organizované práci obyvatel okolních vesnic a samot.

Brzy se ke dvěma mnichům připojili vesničané z okolních vesnic Etara a Nova Machala. Navrhli, aby se postavil

nový, prostorný a krásný klášter, a slibili materiální podporu a pomoc s výstavbou. Neaktivnější byli etaršti a novomachalští kováři se svými tovaryši a učni. Ti zvětšili díru ve skále a rozšířili prostor před jeskyní do velikosti 40 na 20 metrů. Malý dřevěný kostelík byl zbořen a v březnu 1834 byla zahájena stavba nového kostela, který byl dokončen v srpnu téhož roku za pouhých pět měsíců.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie je postaven z místního kamene. Stavba má křížový půdorys, její rozměry jsou 13 metrů na délku, 8,30 metrů na šířku a asi 7 metrů na výšku. Nad střechou, pokrytou velkými kamennými deskami, se tyčí imponující kupole umístěná na mnohostěnném bubnu. Vnější stěny chrámu byly vyzdobeny mnoha výklenky, téměř zasahujícími do podstřešní římsy. Na vnější výzdobu byly použity různé heraldické prvky jako například dvouhlavý orl – znak Konstantinopolského patriarchátu a další dvouhlavý orl – znak Ruska, nad nímž je koruna s křížem, pod ním další dva kříže. Ty symbolizují, že bulharský lid je pravoslavný a doufá, že bude osvobozen Ruskem.

Vysvěcení kamenného kostela a nově založeného kláštera proběhlo slavnostně 15. srpna 1834 ve svátek chrámu, tj. den Matky Boží, a to tehdejšími tarnovským metropolitou Hilarionem Krétským.

Podle klášterní kroniky 110 lidí z Gabrova darovalo na stavbu nového kostela od 25 do 1000 grošů, další darovali majetek – pole, lesy, domácí zvířata, bohoslužebné knihy a bohoslužební náčiní a potřeby. V roce 1863 se vybralo od gabrovských občanů a obyvatel z blízkosti kláštera 2794 grošů na položení kamenné dlažby na podlahu kostela. Byl použit mramor přivezený z nedaleké hory Bozludža.

Interiér kostela je pouze vybílený a do roku 1862 zůstal bez fresek, na které nebyl čas ani peníze. Ikonostas⁽³⁾ je obyčejný, vyhotovený ze dřeva a ikony na něm jsou díla dvou slavných ikonopisců – Ruky Simeona z Trjavny a Joanikije Papa Vitana. Jeho dílem je také zázračná ikona Matky Boží Troeručica. V klášterním kostele jsou zachovány ikony sv. Matky Boží a Ježíše Krista, malované Zachariášem Zografem, staré církev-

ní knihy, věci a fotografie zde ošetřovaných ruských důstojníků z dob Osvobozené rúsko-turecké války.

V roce 1862 byl kostel částečně vymalován popem Pavlem a jeho synem Nikolou Popovičem z vesnice Šipka. Nástenné malby jsou poměrně jednoduché, v jasných, pestrých a kontrastních barvách. Oba ikonopisci také namalovali některé nové ikony oltáře. Později některé samostatné ikony namaloval také gabrovský malíř Christo Cokov. Je autorem chrámové ikony Nanebevzetí Panny Marie, umístěné na malém dřevěném ikonostasu.

Kostel se nachází pod úrovní ostatních klášterních staveb. Vedou k němu schody, pohled ze shora je pohádkový. Když se člověk nachází ve vysoké části kláštera, vidí jen kopule a má pocit, že se chrám propadl do země. Vedle chrámu je malá skalní kaple svatého Panteleimona, velkého léčitele. Kostel Nanebevzetí Matky Boží Sokolského kláštera je kulturní památkou, obsahuje 25 fresek a 35 figur, včetně vyřezávaných carských dveří a venčilků (dekorativní zakončení ikonostasu)⁽⁴⁾, 9 carkých ikon, jeden malovaný a dva vyřezávané proskinitáře⁽⁵⁾.

Zázračná ikona Matky Boží Troeručice

Ikona je umístěn samostatně vlevo od oltáře kostela, poblíž okna. Věřící říkají, že jim pomohla v různých životních situacích. Bezdětné rodiny se údajně po poklonění a pomodlení u této zázračné ikony staly rodiči. Nemocní lidé prý našli ty pravé lékaře a léky a uzdravili se a lidé s jinými problémy našli správné způsoby, jak je vyřešit.

Za dobu své existence byl klášter svědkem mnoha historických událostí.

Archimandrita (opat) Josef Sokolski byl podporovatel bulharského vzdělání a dělal vše pro jeho šíření. Za tímto účelem v roce 1835 otevřel v Sokolském klášteře školu pro chlapce z okolí. Ve školním roce 1836/1837 v ní učil národní obrozenec archimandrita Neofýt Chilen-darski Bozveli, který byl přítel opata.

Později plánoval Josef Sokolski otevřít v klášteře seminář, ale tento nápad se mu nepodařilo realizovat.

Nad střechou se tyčí imponující kupole. Na vnější výzdobu byly použity různé heraldické prvky.

Ikonostas je obyčejný, vyhotovený ze dřeva a ikony na něm jsou díla dvou slavných ikonopisců

Nástenné malby jsou poměrně jednoduché, v jasných, pestrých a kontrastních barvách

Unikátní bílá kamenná kašna, která má osm chrličů ozdobených sokoly

Klášterní dvůr je ponořený do květin a zeleně

V roce 1856 zde našli útočiště a úkryt četníci kapitána Djado Nikoly a v roce 1876 se zde shromáždil gobrovký oddíl Canka Djustabanova a složil přísahu. Během Osvobozené ruskoturecké války (1877–1878) mniši pohostinně přijímali ruské vojáky a důstojníky.

Uprostřed prostorného klášterního dvora, ponořeného do květin a zeleně, ve dne v noci ševlí voda z unikátní bílé kamenné kašny, která má osm chrličů ozdobených sokoly. Předpokládá se, že kašnu postavil v roce 1865 mistr Koljo Fičeto na památku povstalců z čtyř Canka Djustabanova, kteří byli zabití během Dubnového povstání r. 1876. Muži se nejprve skrývali v klášteře, který byl v té době mužský. Během jedné z bitev však bylo osm bojovníků zajato, oběšeno a jejich těla byla hozena do srázů u Sokolského kláštera. Aby zanechal vzpomínku na jejich hrdinství, Koljo Fičeto na své náklady postavil ve dvoře kláštera zmíněnou kašnu, ze které se i dnes můžete napít studené vody a zchladit se během letních veder. Podle legendy kašna nikdy nevysychá a má zázračnou schopnost léčit nemocné a chránit před určnutím.

Roku 1959 se Sokolský klášter stal klášterem ženským, neboť kvůli zničení ženského kláštera Sv. Zvěstování v Gabrovu se řeholnice musely přestěhovat. V roce 1972 začala celková oprava a obnova Sokolského kláštera, která s přestávkami pokračovala až do 90. let 20. století. Jeho budovy byly zrekonstruovány a uvedeny do architektonické podoby odpovídající době, ve které byly postaveny. Klášter byl elektrifikován a byly udělány rozvody vody a kanalizace. Bylo provedeno restaurování a konzervace kostela a kostelních nástěnných maleb, čímž se pozastavilo jejich ničení.

Dnes je klášter každodenně navštěvován tisíci turisty a věřícími. ♦

⁽¹⁾ Jeromonach je označení pro mnicha, který je zároveň vysvěcen na kněze, užívá se v pravoslavné a řeckokatolické církvi.

⁽²⁾ Označení pro představeného kláštera v křesťanských církvích východního (byzantského) ritu.

⁽³⁾ Ikonostas je dřevěná nebo mramorová stěna s průchody, která v pravoslavných a řeckokatolických chrámech odděluje presbyterium od lodi a na níž jsou podle závazného systému v několika řadách upevňovány ikony. Ikonostas symbolizuje místo přebývání Boha.

⁽⁴⁾ Venčička je ozdoba umístěná nejvýše na ikonostasu, která mu dodává ucelený vzhled. Bývá většinou stylizována jako kříž, symbolizující Kristovu smrt, nejčastěji jsou na obou stranách kříže vyřezáni draci – monstra, symbolizující poražené peklo.

⁽⁵⁾ Proskinitář je kostelní příslušenství, stojan určený na ikony, obvykle dřevěný, ale může být i z mramoru.

Autentický recept ze Středního severního regionu Bulharska

Rybí polévka z Gabrova

Způsob přípravy:

Rybu opláchněte a pokud je potřeba, vyčistěte od vnitřností a šupin. Dejte do hrnce a k ní přidejte 6–7 sklenic studené vody a osolte. Nechte vařit 20 minut.

Mezitím oškrabejte a nakrájejte na malé kostky kořenovou zeleninu a cibuli. Zeleninu poduste 5–10 minut na másle.

Scedte rybí vývar a dejte ho znovu vařit. K němu přidejte již podušenou zeleninu. Nechte vařit 10 minut a poté přidejte již oškrabané a nakrájené brambory, oloupaná a nakrájená rajčata, kousky rybího masa, bobkový list, libeček a pepř.

Až brambory změknou, odstraňte z plotýnky a přidejte nejmenší nakrájenou petrželovou nať.

Polévku servírujte teplou s plátkem citronu anebo dochucenou octem.

Potřebné suroviny:

500 g ryby (filet z kapra, pstruh)

75 g másla

100 g mrkve

100 g celeru

1 cibule

100 g kořenové petržele

400 g brambor

100 g rajčat

1 lžička soli

½ lžičky pepře

2 ks bobkového listu

½ lžičky libečku (pár čerstvých listů)

ocet nebo citronová šťáva (citron)

petrželová nať